

A NIOK Alapítvány véleménye a NEA átvizsgálásához

Előzmény:

A NIOK Alapítvány a NEA megújítása érdekében részt vesz a Civilek Új Alapon szerveződésben, és a kezdeményezés tagjaival együtt nyitott egy közös találkozóra a minisztérium döntéshozóival. A kezdeményezés keretében közösségi gyűlést szervezünk, civil szervezetek körében kérdőívezésre került sor a civil szervezetek véleményének jobb megismerésére. Ennek eredményei 2026 őszére várhatóak, amit reményeink szerint majd fel tudnak dolgozni a korábbi eredményekkel, és a szakértők véleményével együtt a központi támogatásokhoz kötődő stratégia kialakításához. A stratégia kialakításáig minél kevesebb olyan beavatkozást javasolunk az államigazgatás, és a törvényhozás részéről, ami nem sürgős, és ami kialakításához egy hosszán tartó, átlátható a civilek és a szakértők széles körével való egyeztetés szükséges.

Mivel addig is vannak olyan kérdések, amelyek esetleg sürgős beavatkozást igényelnek megfogalmazunk pár gondolatot a NEA-val kapcsolatban a NIOK széleskörű civil tapasztalatai alapján:

1. NEA és a pénzosztás politikai szándékai

Háttér:

- A NEA működésével kapcsolatban átfogó elemzések ugyan nem láttak napvilágot, a volt kormányzat ilyeneket nem tett közzé, és a kutatók legtöbbször a NEA egy-egy részét, működésének egy-egy szeletét vizsgálták. (Csak pár tanulmány a sokból: Nagy Ádám–Béres–Áfra Zsuzsa–Szalóki Viktor kutatása https://realj.mtak.hu/28231/7/CSz_2025_2.pdf, vagy Nagy Ádám további munkái a témában, vagy a NEA sport támogatási rendszerét tanulmányozó kutatás: https://www.researchgate.net/publication/380954730_A_Nemzeti_Egyuttmukodesi_Alap_NEA_es_elozmenyenek_tamogatasi_rendszere_-_kulonos_tekintettel_a_sportcivilek_tamogatasara)
- Adatelemzésben az Átlátszó kutatói vizsgálták legutóbb a kormányzattal, a kormányzati propagandával és befolyással való összefüggéseket <https://nea.atlatszo.hu/#/statisztikak/top-50>
- A NEA 2012-es indulása óta a források elosztásában markánsan megjelent a politikai orientáció. Ennek mértéke és a politikai irányultsága egyre erőteljesebb lett. A kormányközeli civil szervezetek vagy helyi kormányzati képviselőkhez kötődő civil vezetők

kiemelt és rendszeres működési támogatásban részesültek, amellet apolitikus, de valódi civil szervezetek is rendszeresen sikeresen pályázhattak. Tipikus volt, hogy a helyi civil ügyekhez kötődő országgyűlési képviselő, vagy más fideszes vezetőnek kellett előre szólni, ha a szervezet nyerni akart. Civilek beszámolóí szerint listák voltak a tiltott, később inkább a lehetséges nyerő szervezetekről. Más szervezeteknek juttatott forrás célja sokszor csak a politikai alapon szervezett pénzosztás elfedése volt. Pl.

<https://444.hu/2019/05/17/a-kuria-es-a-nemzeti-valasztasi-bizottsag-donteseinek-koszonhetoen-az-idok-vegezeteig-poroghet-a-kozpenzbol-fizetett-fideszes-valasztasi-kampany>

Javaslat:

Minden egyes nyertes NEA egyedi támogatást (miniszteri keret) és összevont támogatást (NEAON), de még le nem szerződött pályázatot is górcső alá kell venni. A már leszerződött ilyen jellegű támogatásoknál megvizsgálni, hogyan lehet megakadályozni, hogy akár lokális, akár országos szinten a való civil tevékenység helyett a politikai propagandát támogassák a központi forrással.

2. NEA adományozáshoz köthető kiegészítő pályázata (NEAN)

Háttér:

A kollégiumok támogatásán túl a NEA régóta biztosít kiegészítő támogatást, melyet még a NIOK is véleményezett a kialakítás idejében. Az „Adományok után járó normatív kiegészítésen alapuló támogatás” civil szervezetek részére lehet, hogy hasznos, de lehet, hogy teljesen felesleges támogatás és nagysága majdnem 700 millió Ft évente. Nagyon fontosnak tartjuk a magánadományozás ösztönzését, a civil szervezetek adománygyűjtési képességének és motivációjának emelését, de hogy ez a támogatást célt ért-e részben, vagy teljesen arról sajnos nincs tudásunk. Az erre vonatkozó kutatások sajnos nem készültek el (vagy nem voltak nyilvánosak). Nem ismerünk semmilyen kimutatást, mely ennek hatását az adománygyűjtésre, a szervezetek működésére elemezte volna. Ennek hiányában nem lehet erről a kísérleti megoldásról – úgy volt, hogy a bevezetés után majd pár évvel lesz ilyen kutatás – felelősséggel véleményt mondani.

Javaslat:

Alapos kutatások elvégzéséig, egy gyorselemzéssel feltárható milyen jellegű szervezetek, milyen összegű támogatást kaptak, és mekkora részt képvisel ez a forrásaikban jelenleg. Javasolt megnézni, hogy a támogatással egy időben, illetve azt megelőzően, hogyan változott az egyéni adományaik nagysága.

3. NEA kis összegű pályázata (NEAG)

Háttér:

Ez a pályázat a “helyi és területi hatókörű civil szervezetek egyszerűsített támogatása”

folyamatos elérése és biztosítása talán a legfontosabb feladat, hiszen 100 – és 400 ezer Ft között támogatás nagyon sok kis civil szervezetnek szinte egyetlen forrása, melyre évről évre számíthat. Itt is természetesen előfordulhatnak a politikai propaganda helyi ágensei, az önkormányzatok lelkes híveinek falunapjai, közérzet javító eseményei, de az összeg nagysága miatt, és a jelenlegi semmivel sem helyettesítő szerepük miatt szerintünk fontosak a helyi civil élet működése szempontjából.

javaslat:

Ahogy az előző években, idén is, lehetőleg időben jelenjen meg ez a pályázat, és később a városi és falusi civil alapok funkciójának megtalálása és önkormányzatok költségvetésének rendbetétele után, azokkal együtt vizsgálva kell kialakítani a szerepét.

4. NEA döntési rendszere

Háttér:

A NEA jelenlegi rendszerében mind az állami, mind a civil tagok erősen kötődtek a Fidesz hatalmi gépezetéhez. ("A bírálat folyamata leginkább a rendszer névleges legitimálását szolgálja:" ahogy kutatás is megállapítja <https://www.ujalapon.hu/wp-content/uploads/2026/06/civilekujalapon-tanulmany0611.pdf>) Nemcsak az volt a baj, hogy az állam által kinevezett tagok többségbe kerültek, hanem a civil tagok súlytalansága, és összetétele miatt a civil kontroll sem működik sem a Tanácsban, sem a kollégiumokban. Egy-két kivételtől- nekik garatulálunk az éveken át tartó komoly munkához- eltekintve a civil választáson is többségében a kormányzattal jó viszonyt ápoló, vagy kifejezetten álcivil szervezetek jelöltjei kerültek be, és az érdemi civil munkát végzők el sem indultak. Mind a NEA, mind az NCA választásos civil rendszerben azok a civilek kaptak nagyobb befolyást, illetve juttatták be jelöltjeiket, ahol a szervezettség országos, vagy regionális szinten erős volt, nagy a fegyelem, és függés egy központi szervező erőtől. Féltő, hogy ez most a Fideszhez köthető álcivil szervezetek, és valódi tevékenységet végző, de a korábbi

kormánypárthoz teljes mértékben elkötelezett szervezeteket jelent, így a "civilek" beleszólásának emelése nem jelent valódi civil előrelépést, sőt...! A jövőben sem lesz általános civil tulajdonság az ilyen választásokra koncentráló szervezőképesség, ezért érdemes a fellelhető megoldásokat végiggondolni pl. <https://www.ujalapon.hu/wp-content/uploads/2026/06/civilekujalapon-tanulmany0611.pdf>

Összegezve: A jelenlegi civil képviselők semmiképp sem tekinthetők a civil szektor megfelelő, hiteles képviselőinek. Így döntéseiket sem tekinthetjük elfogadhatónak a jövőben.

javaslat:

A civil szektorral közös viták, szakértők bevonása után kell kialakítani egy civil részvételt biztosító rendszert.

A NIOK véleménye szerint ez leginkább a sorsolós rendszer lehet a jövőben, mert minden más szavazásos esetben a jól szervezettség lesz a bejutás legnagyobb fokmérője, nem pedig a civil legalitás, vagy a hozzáértés.

Budapest 2026. július 21.

